

T1 ohjata oppilasta tunnistamaan, ymmärtämään ja käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	7.lk Oppilas tutustuu ja tunnistaa katsomuksellisia käsitteitä	8.lk Oppilas ymmärtää ja harjoittelee käyttämään katsomuksellisia käsitteitä	9.lk Oppilas käyttää katsomuksellisia käsitteitä
S1 Katsomus ja kulttuuri	Maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteitä ja niiden tunnistamista	Maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteiden ymmärtäminen	Maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteiden ymmärtävä käyttäminen
Laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito		
Arvioinnin kohde	Käsitteiden hallinta ja soveltaminen		

T2 ohjata oppilasta tutustumaan erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksiin ja perehtymään Unescon maailmanperintöohjelmaan	7.lk Oppilas tutustuu erilaisiin kulttuureihin ja Unescon suojelemaan maailman kulttuuri- ja luonnonperintöön	8.lk Oppilas havainnoi ja tarkastelee kulttuurin ilmenemistä ja tutustuu joihinkin teistisiin ja ateistisiin katsomuksiin	9.lk Oppilas rakentaa omaa näkemystään kulttuuri- ja luonnonperinnöstä sekä erilaisista katsomuksista nykymaailmassa
S1 Katsomus ja kulttuuri	Erilaisia kulttuureita ja katsomuksia Unescon maailmanperintöohjelmaan tutustuminen	Kulttuurien ja erilaisten katsomuksien ilmeneminen esimerkiksi taiteessa ja mediassa	Erilaisten kulttuurien ja katsomusten piirteiden erottaminen, tunnistaminen ja nimeäminen
Laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen		
Arvioinnin kohde	Kulttuurien ja katsomusten tunteminen		

T3 ohjata oppilasta tuntemaan erilaisia uskonnottomia ja uskonnollisia katsomuksia, niiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa	7.lk Oppilas tutustuu erilaisiin katsomuksiin sekä tiedon ja tutkimuksen rooliin niiden arvioinnissa	8.lk Oppilas perehtyy erilaisiin katsomuksiin ja niiden keskinäiseen vuorovaikutukseen sekä tiedon ja tutkimuksen rooliin katsomusten arvioinnissa	9.lk Oppilas tuntee erilaisia uskonnollisia ja uskonnottomia katsomuksia sekä niiden keskinäistä vuorovaikutusta. Oppilas pohtii tiedon ja tutkimuksen roolia katsomusten arvioinnissa
S1 Katsomus ja kulttuuri	Uskonnollisuus – uskonnottomuus Tiedon merkitys katsomusten arvioinnissa	Teistisiä ja ateistisiä katsomuksia, esimerkiksi sekulaari humanismi, kristinusko ja islam Tiedon merkitys katsomusten erottelussa	Erilaisten katsomusten vertailu ja niiden keskinäiseen vuorovaikutukseen tutustuminen, esimerkiksi idän uskontojen vaikutus länsimaissa ajattelussa Tiedon ja tutkimuksen merkitys katsomusten arvioinnissa
Laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen		
Arvioinnin kohde	Erilaisten katsomusten tunteminen ja vertailu		

T4 ohjata oppilasta tuntemaan uskonnollisen ajattelun ja uskontokriittikin perusteita	7.lk Oppilas tunnistaa uskonnollisen ajattelun piirteitä ja uskontokriittikin perusteita	8.lk Oppilas pohtii suurten uskontojen ajattelun piirteitä ja uskonnon harjoittamisen kritisointia	9.lk Oppilas tuntee uskonnollisen ja uskontokriittisen ajattelun perusteita
S1 Katsomus ja kulttuuri S3 Ihmisoikeudet ja keskeinen tulevaisuus	Uskonnollinen – ei-uskonnollinen katsomuksellinen ajattelu	Erilaisten katsomusten rakentumisen piirteitä ja perusteluja	Uskontokriittisyyden perusteluja

Laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot
Arvioinnin kohde	Uskonnollisen ajattelun ja uskontokritiikin tunteminen

T5 ohjata oppilasta tuntemaan katsomusvapaus ihmisoikeutena sekä katsomusvapauden turvaamisen kansallisia ja kansainvälisiä keinoja	7.lk Oppilas tutustuu katsomusvapauden ihmisoikeutena	8.lk Oppilas pohtii katsomusvapauden turvaamisen keinoja	9.lk Oppilas harjoittelee sovittamaan katsomusvapauden ihmisoikeutena ja katsomusvapauden turvaamisen omaan ajateluunsa
S1 Katsomus ja kulttuuri S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	Katsomusvapaus käsitteenä Erialaisten katsomusten kohtaaminen Katsomusvapauden turvaamisen keinoja	Katsomusvapaus ilmiönä, sen eri muodot ja valta-asetelmat Katsomusvapaus ihmisoikeutena	Katsomusten ja kulttuurien kohtaamisen moninaisuus ja oppilaan oma asenne katsomusvapauden Katsomusvapauden turvaamisen eri muotoja ja keinoja Suomessa ja maailmalla
Laaja-alainen osaaminen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L6 Työelämätaidot ja yrittäjäyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen		
Arvioinnin kohde	Katsomusvapauden merkityksen hahmottaminen		

T6 ohjata oppilasta hahmottamaan erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia yksilöllisiä ja yhteisöllisiä perusteita	7.lk Oppilas tutustuu erilaisiin katsomuksiin sekä niiden taustalla oleviin perusteisiin	8.lk Oppilas pohtii erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia perusteita	9.lk Oppilas pyrkii ymmärtämään erilaisia katsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustalla olevia perusteita
---	---	--	--

S1 Katsomus ja kulttuuri S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	Hyvän elämän lähtökoh- tia erilaisissa katsomuk- sellisissa ratkaisuissa	Erilaisten katsomuksel- listen ratkaisujen suhde omaan identiteettiin ja omiin elämänvalintoihin Katsomuksellisten valin- tojen näkyminen sosiaa- lisessa mediassa ja muissa tiedotusväli- neissä	Erilaisten katso- muksellisten rat- kaisujen suhde omaan identi- teettiin, omiin elämänvalintoi- hin Erilaisten katso- muksellisten ja eettisten valin- tojen arvostami- nen
Laaja-alainen osaami- nen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L4 Monilukutaito		
Arvioinnin kohde	Katsomuksellisten valintojen perusteiden tarkastelu		

T7 kannustaa oppilasta maailman moninaisuu- den ja kaikkien yhden- vertaisen kohtelun hy- väksymiseen ja ymmär- tämiseen	7.lk Oppilas harjoittelee maailman moninaisuu- den ja kaikkien yhden- vertaisen kohtelun hy- väksymistä ja ymmärtä- mistä	8.lk Oppilas kehittyy maail- man moninaisuuden ja kaikkien yhdenvertaisen kohtelun hyväksymi- sessä ja ymmärtämi- sessä	9.lk Oppilas vahvis- taa taitojaan ymmärtää maa- ilman moninai- suutta ja kaik- kien yhdenver- taisen kohtelun hyväksymistä ja ymmärtämistä
S1 Katsomus ja kulttuuri S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja ke- stävä tulevaisuus	Esimerkkejä maailman moninaisuudesta ja kaikkien ihmisten yh- denvertaisen kohtelun toteutumisesta Kulttuuriseen moninai- suuteen tutustuminen ja sen hahmottaminen rikkautena	Kulttuurinen moni- naisuus rikkautena, oi- keutena ja eettisenä ky- symyksenä, esimerkiksi erilaisten vähemmistö- jen asema	Kulttuurisen mo- nimuotoisuuden ja kaikkien yh- denvertaisen kohtelun merki- tys
Laaja-alainen osaami- nen	L2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu L3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakenta- minen		
Arvioinnin kohde	Monikulttuurisuuden ja yhdenvertaisuuden hahmottaminen		

<p>T8 ohjata oppilasta huomaamaan eettisiä ulottuvuuksia elämästään ja ympäristöstään sekä kehittämään eettistä ajatteluaan</p>	<p>7.lk Oppilas tunnistaa eettisiä ulottuvuuksia ja käsitteitä sekä kehittää eettistä ajatteluaan. Oppilas keskustele eettisistä kysymyksistä turvallisessa oppimisympäristössä ja hyödyntää erilaisia medioita oppimisessaan</p>	<p>8.lk Oppilas osaa käyttää eettistä käsitteistöä sekä tulkita eettisiä ulottuvuuksia. Oppilas kehittää eettistä ajatteluaan keskustelemalla eettisistä kysymyksistä avoimessa ja turvallisessa ympäristössä. Oppilas perustelee eettisiä näkemyksiään</p>	<p>9.lk Oppilas käyttää ja soveltaa eettistä käsitteistöä sekä tulkitsee eettisiä ulottuvuuksia. Oppilas perustelee omaa eettistä ajatteluaan eettiset käsitteet ymmärtämällä ja niitä soveltamalla</p>
<p>S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus</p>	<p>Tekojen eettisten ulottuvuuksien perusteet: oikea – väärä</p> <p>Eettisiä käsitteitä</p>	<p>Eettisten näkemysten tulkinta</p> <p>Eettisten käsitteiden käyttö ja tulkinta erilaisten esimerkkien avulla</p>	<p>Omien eettisten näkemysten tulkinta ja perusteleminen</p> <p>Eettisten käsitteiden käyttäminen ja soveltaminen omassa ajattelussa</p>
<p>Laaja-alainen osaaminen</p>	<p>L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen</p>		
<p>Arvioinnin kohde</p>	<p>Eettisen ajattelun taidot</p>		

<p>T9 innostaa oppilasta pohtimaan omien valintojensa vaikutusta kestäväan tulevaisuuteen paikallisesti ja globaalisti</p>	<p>7.lk Oppilas osaa antaa esimerkkejä kestäväan tulevaisuuden edellytyksistä. Oppilas ymmärtää, että omat teot voivat vaikuttaa tulevaisuuteen</p>	<p>8.lk Oppilas osaa nimetä keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä ja tarkastella kestäväan elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tietää tulevaisuuteen vaikuttamisen mahdollisuuksia paikallisesti ja globaalisti</p>	<p>9.lk Oppilas tietää keskeisiä luonnon ja yhteiskunnan kestäväan tulevaisuuteen liittyviä edellytyksiä ja osaa tarkastella kestäväan elämäntavan merkitystä tulevaisuudelle. Oppilas tuntee keinoja</p>
---	---	---	---

			vaikuttaa paikallisesti ja globaalisti tulevaisuuteen ja ymmärtää vaikuttamisen mahdollisuuksia
S1 Katsomus ja kulttuuri S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	Kestävä elämäntapa käsitteenä Kestävän elämäntavan edellytyksiä ja toimintatapoja, esimerkiksi kierätys ja kulutusvalintojen tekeminen	Omien valintojen ja toimintatapojen merkitys kestävä elämäntavan kannalta Kestävän elämäntavan merkitys tulevaisuudelle	Omien valintojen ja toimintatapojen merkitys kestävä elämäntavan kannalta paikallisesti ja globaalisti Osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja
Laaja-alainen osaaminen	L5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen L6 Työelämätaidot ja yrittäjyys L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen		
Arvioinnin kohde	Kestävän elämäntavan periaatteiden tunteminen		

T10 ohjata oppilas tuntemaan ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitys ja eettinen perusta	7.lk Oppilas tutustuu ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitykseen ja eettiseen perustaan	8.lk Oppilas perehtyy ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkitykseen ja eettiseen perustaan	9.lk Oppilas ymmärtää ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja ihmisten yhdenvertaisuuden merkityksen ja eettisen perustan
S2 Etiikan perusteita S3 Ihmisoikeudet ja kestävä tulevaisuus	Ihmisarvon, ihmisoikeuksien, yhdenvertaisuuden käsitteiden sisältö	Ihmisarvon, ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden eettinen merkitys Esimerkkejä ihmisoikeuksien toteutumisesta	Ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden pohtiminen Ihmisoikeuksien toteutuminen eri puolilla maailmaa

Laaja-alainen osaaminen	L1 Ajattelu ja oppimaan oppiminen L7 Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen
Arvioinnin kohde	Ihmisoikeusetiikan tuntemus